Leto XIX. Št. 20.

Poštnina plačana v gotovini
V Ljubljani, 25. oktobra 1932

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za člane izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Bodeča žica.

Švicarski narodni poslanec in generalni tajnik švicarske železničarske strokovne organizacije s. Bratschi je napisal v švicarskem železničarskem listu članek »Drahtverhau«, ki ga tukaj priobčujemo.

Da lahko kakšno stališče uspešno branimo in zastopamo, moramo predvsem izkopati okope. Potem pa dalje pred okopi preprežemo teren z dobro prepleteno bodečo žico. Uspe nam to navadno s trudom in največjim naporom. Delavci okopov so v nevarnosti, da jih zasačijo sovražni projektori, ki neprestano v nočni tišini iščejo sumljive znake.

Da lahko tudi mi svoje gospodarsko in socialno stališče zoper moč nasprotnika uspešno povdarjamo, moramo se tudi mi skrivati za zidovi in okopi in pred njimi preplesti teren z bodečimi žicami, ki so lahko za nasprotnika usodne. Nasprotnik je trdno prepričan, da mu znižavanje mezd ne more nikjer škodovati. Da ga pa prepričamo, da temu ni tako, ni dovolj, če tuintam kaj napišemo v časopise. Moramo skrbno in pozorno opazovati vse naokrog in doživljati. Dobra bodeča žica nudi prilike, da lahko vse to študiramo in se organiziramo. Bojna pripravljenost je le tedaj pomembna, če so se vse malenkosti dobro pregledale in opazovale, da smo na ta opazovanja postavili svoje načrte.

Da lahko uspešno nastopamo zoper znižavanja mezd, moramo vedeti in se zavedati, zakaj to delamo. Zato naj tukaj napišemo glavne vzroke, ki nas silijo v okope:

1. Splošno znižavanje mezd slabi kupno moč celega naroda.

2. S slabo kupno močjo naraščajo produkti in se kupičijo v skladiščih. Če znižanje mezd trenotno razbremeni obratno blagajno, povzroči za dolgo časa ravno to, česar se v resnici ni hotelo: krizo.

3. Mezde ne igrajo glavnih vlog pri določanju cen. Le poglejmo dandanašnje primere. Vkljub znižanju plač in mezd v privatni industriji, se izvoz vseeno ni mogel dvigniti.

4. Splošno znižanje mezd ne bo nikdar izzvalo splošnega padca cen. Država je brez moči, da bi strogo in pravilno kontrolirala razmere mezd in cen.

5. Znižanje mezd udari torej predvsem velike množice delavstva.

6. Znižanje cen izzove nove redukcije prejemkov v privatni industriji.

7. Poslabšanje gospodarskega položaja delavstva povzroča tudi, da je omajan njegov socialni položaj.

8. Znižavanje mezd je nesocialno, ker preti delavstvo vreči v predvojno dobo.

9. Znižavanje mezd je nazadovanje. Normalen razvoj človeštva pa hiti vedno naprej. Nikdo nima pravice, upirati se naravnim zakonom in zanikati pravice človeka.

10. Odločno stališče zoper vsako znižavanje mezd se zato lahko zagovarja, ker je v interesu vseh družin, nove generacije in ne samo posameznih razredov.

11. Red v državnem gospodarstvu in finančno ravnotežje se da doseči na drug način in ne baš z najobčutljiveišim in najkrivičnejšim znižavanjem mezd. In sicer:

a) Primerno obdavčenje alkohola;

b) zvišanje taks na tobak;

c) uvedba davka na visoke dohodke in veleposestva. S tem se del velikega bogastva, ki nikomur ne prinaša splošnih koristi, uporabi za človeško blagostanje;

d) skrajšanje delovnega časa v vseh podjetjih na najmanj 40 ur tedensko. S tem se omogoči zaposlitev nezaposlene delavske sile, kar je zopet v korist vsem in državi;

e) redukcija vojaških izdatkov. Ne redukcija plač osobju in upravi, nego skrajšanje službenega roka in zmanjšanje izdatkov za oboroževanje.

12. Politika znižavanja plač vodi k propasti. Zanikanje tega je, kajpada, tako dolgo resnično, dokler razmere ne pokažejo baš obratno. (Primer Nemčija).

Zato mirno in stvarno na delo, krepite organizacije, delajte v njih, izobrazujte z vašo proletarsko ideologijo in miselnostjo.

— — —

Delavstvo pa, življenjska moč bodočnosti, mora stati na braniku, na straži in vkljub vsemu trpljenju in bedi, obvladati svoj položaj. Organizacija je tisti tank, ki to zmore. Naj tega nikdo ne pozabi in ne podcenjuje.

In še nekaj moramo pogledati. Današnji stroji, ki so omogočili poplavo produktov in odstavili delavstvo od dela — vsled nesmiselnega, kajpada, hrepenenja kapitalistov po dežju dobička — še niso najpopolnejši. Neprestano se izdelujejo novi, boljši, še popolnejši. S tem bo tudi zaposleno delavstvo — strežaji strojev — še bolj intenzivno produciralo in s tem krizo indirektno še povečavalo. Tako velika bolezen kapitalizma, racionalizacija v njihovem duhu, dosega vrhunec in smrt ni več daleč.

Proletariat, bodi pripravljen!

Knjige Cankarjeve družbe

so že vse dotiskane in pripravljene za razpošiljanje!

Samo ena se je nekoliko zakasnila, toda ne po krivdi odbora ali uredništva — radi tega bo mesto Are Grabeljškovega „Štrajka" izšla druga. — Kdor še ni član, naj takoj pristopi. Bodimo vsi, ki smo sodrugi, člani Cankarjeve družbe, vkljub vsemu . . .

Cankarjeva družba

Skupščina Delavske zbornice.

V nedeljo, dne 30. t. m., se vrši po dolgih treh letih zopet enkrat skupščina Delavske zbornice. Zakon o zaščiti delavcev, ki je dal Delavske zbornice, je določil tudi njih avtonomijo, svobodne volitve in zborovanja. A to se ni izvršilo. Zato zahtevamo volitve. Klub Strokovne komisije v Delavski zbornici bo postavil to zahtevo tudi v skupščini.

Skrajšanje delovnega časa.

(Po članku bernskega lista »Der Eisenbahner«.)

Danes je število brezposelnih v vseh kulturnih državah nekaj nad 25 milijonov. Mogočna armada je to. Ni mogoče s številkami ugotoviti, kakšne težke posledice ima na splošno svetovno gospodarstvo to, da je 25 milijonov ljudi vrženo iz produkcijskega procesa in tako tudi iz kroga konzumentov. Le tako približno si lahko naslikamo, kako zelo je padla potreba po važnih dobrinah, če več, kot 100 milijonov ljudi — kajti k brezposelnim spadajo tudi še njih družine — ne more več kupovati tako, kakor je bilo, ko so imeli zaslužek.

Delajo se sicer ti in oni poskusi, da bi se ta grozna armada brezposelnih reducirala. V Nemčiji so poskusili in izdali zasilno uredbo, s katero bi se naj ustvarilo več zaposlitvene možnosti. Podjetnikom so se dale davčne olajšave, ki bi naj dale vzpodbudo za povečano produkcijo. S to naredbo so imeli pravico mezde znižati, če so gotovo število delavstva več zaposlili.

Strokovne organizacije so nastopile proti tej odredbi, ker bi se v resnici s tem le položaj delavstva poslabšal. S štrajkom so zlomili to odredbo.

Zdi se, da v gospodarsko-odločilnih krogih še vedno nekaj ne razumejo — vseeno, ali nalašč ali ne — namreč, da pri današnji krizi ni zadeva, kakor je bilo pri prejšnjih krizah, konjunktura in padec konjunkture, nego **globoko segajoča sprememba strukture vsega gospodarstva.** Te spremembe je izzvala svetovna vojna. Da se bolje razume, naj omenimo sledeče: Pred vojno so bile države, v katerih so se gotovi produkti zelo malo proizvajali, ali pa sploh ne. Uvažali so jih iz drugih držav. Taka država se je naenkrat osamosvojila in začela producirati sama in torej ni prišla več v poštev kot odjemalka. S tem se je povečala produkcija, a odjem je padel. Razmeroma ugodna konjunktura takoj po vojni je bila kratka. Ko se je vsled vojne pomanjkanje na vseh produktih odstranilo, je nastal zastoj in se je močna kriza leta 1921 pokazala kot resna predhodnica sedanje krize.

In sedaj pa pride še drugi slučaj, ki je mnogo pomembnejši in se ga splošno prav zelo čuti. To je **nenaveden porast produkcije** radi racionalizacije. S tem pojmom, razumljivo, se ne razume samo primerna preureditev obrata, nego tudi takozvano tehniziranje in večja uporaba strojev mesto delavskih moči in nove delovne metode kakor delo na tekočem traku. Ta ogromen preobrat in globoko segajoče spremembe v celem produkcijskem aparatu so povzročile na eni strani nezaslišan porast produktov, ki jih konzum ne more zmagati, z druge strani pa je postalo na milijone delovnih rok nepotrebnih, ker so na njihovo mesto stopili stroji.

Racionalizacija se je torej izvršila ne za blagobit vsega človeštva in splošnega gospodarstva, nego samo v korist nekaternikov. Pa tudi to le začasno, ker sedaj je zaostal konzum in s tem dohodki. Kapitalizem je smrtno zbolel. A ta smrtna bolezen, katere posledica bo smrt, deluje na okolico in delavstvo jo čuti najbolj.

Tu in tam se ta proces neizmerne konkurence — umiranja kapitalizma — izvršuje nekoliko počasneje, bodisi vsled ugodnejšega položaja države, bodisi počasnejših redukcij in znižavanj plač delavstvu. Ali vse to ne bo imelo nobenega pomena, ker je brezobzirna konkurenca tako nasilna, da moraš, hočeš ali nočeš, proizvajati hitreje in cenejše. To je v toku modernega časa roka zgodovine, in kdor se ji upira, ali ne stopi pravočasno in ne koraka z njo, bo neusmiljeno **zmečkan.**

Za 40urni delavni teden.

Splošna akcija delavstva, organiziranega v URSS-u.

Ogromna nezaposlenost delavstva, ki se od meseca do meseca samo povečava in grozi zavzeti sedaj na zimo še večji obseg, vedno bolj zaostruje težko nasprotje med delavci in delodajalci. Posledice brezposelnosti in popolnega obubožanja širokih delavskih mas so vedno hujše in treba je nujno poiskati uspešno sredstvo, da se naraščanje brezposelnosti zaustavi in začne zmanjševati in poleg splošnega gospodarskega načrta, ki naj bi predvideval velika in tudi mednarodna investicijska dela, je smatrati kot najuspešnejše sredstvo — skrajševanje delovnega časa po vseh delavnicah, tovarnah in podjetjih, kjer se obratuje.

Ujedinjeni Radnički Sindikalni Savez Jugoslavije je začel širokopotezno akcijo za uvedbo krajšega delovnega časa. Obrnil se je do kr. vlade in narodne skupščine s posebno predstavko za ratifikacijo ženevskih konvencij o delovnem času in intervencijo vlade za mednarodno skrajšanje delovnega časa na 40 ur tedensko.

Ta spomenica se glasi:

»Vsi ukrepi privatne inicijative in javnih institucij, da bi se naredilo konec strašni gospodarski krizi, so ostali doslej glas vpijočega v puščavi. Gospodarske konference, tako mednarodne kakor lokalne, niso dale pričakovanih rezultatov ne v pogledu finančnih aranžmajev in tudi ne v pogledu pravične razdelitve blaga med narodi, ki bi zadovoljili in vsaj v doglednem času omogočili rešitev iz gospodarskega, socialnega in političnega pekla, v katerem se nahaja vse človeštvo. Upanje na uspeh vseh teh naporov pa je zelo majhno, ako ne pride do splošnega mednarodnega pomirjenja in popolnega medsebojnega zaupanja, za kar pa ni danes idealnih izgledov.

Med tem pa v vseh državah pošast gospodarske krize povečava zlo, v katerem poginja celotna družba. Število nezaposlenih delavcev, ki je tekom zadnjih par let poskočilo od 10 na 25 milijonov, se bo po računih merodajnih faktorjev v raznih državah v teku prihodnje zime povečalo na najmanj 30 milijonov. Napredek tehnike in racionalizacija ter politični pretresljaji v nacionalnem oziru na drugi strani dajejo še žalostnejše izglede za omiljenje krize in zaposlenje milijonov brezposelnih delavcev.

Ako upoštevamo industrijski razvoj naše države, smo mi z brezposelnostjo enako prizadeti kot vse dru-

ge države. V spomenici od 10. marca smo ugotovili, da je pri nas 200 tisoč brezposelnih delavcev. Med letom je bil delovni trg nekoliko razbremenjen, vendar pa je veliko število delavcev stalno ostalo brez dela. V bodoči zimi pa se pričakuje občutno pojačanje brezposelnosti.

Jasno je, da za razbremenitev natrpanega delovnega trga momentano ne pride v poštev podvzemanje kakih velikanskih novih del, ki bi zmoglo tako ogromne mase delavcev zaposliti, **marveč se more in mora zaposlitev brezposelnih osigurati le pri delih, ki se danes izvršujejo.**

Po vsem svetu vedno bolj dozoreva prepričanje, da je 48urni tedenski, odnosno osemurni delovni čas predolg za današnjo stopnjo tehnične produkcijske sposobnosti. V Ameriki se že resno debatira o **30urnem delovnem tedniku** in na izredni seji upravnega sveta mednarodnega biroa dela, dne 22. septembra **so predstavniki delavstva z devetimi predstavniki vlad, med katerimi so Francija, Nemčija in Italija, in enim predstavnikom poslodavcev sklenili, da naj predloži mednarodni biro dela prihodnji mednarodni ali ekonomski konferenci ali delovni konferenci načrt konvencije o 40urnem delovnem tednu.**

Med tem ko mednarodno pod pritiskom izrednih težkoč dozoreva rešitev za skrajšanje delovnega časa pod osem ur — v svrho zaposlitve množice brezposelnih, ki si drugače ne more zasigurati legalnega preživljanja, pri nas še nismo ratificirali ženevske konvencije o delovnem času. Med 15 državami, ki so te konvencije brezpogojno ratificirale, so tudi tri balkanske: Grčija, Rumunija in Bolgarska.

Z ozirom na velik preokret v svetovni javnosti v mišljenju o potrebni in dovoljeni dolžini del. dneva za delavstvo, z ozirom na odlok izrednega zasedanja mednarodnega biroa dela v Ženevi verujemo, da bo kr. vlada in narodna skupščina uvidela, **da je zadnji čas, da končno tudi naša država ratificira vsaj ženevsko konvencijo o delovnem času. S tem bo tudi naša država stopila v vrsto onih, ki posvečajo problemu gospodarske krize in nezaposlenosti delavstva svojo pažnjo,** ter si bo omogočila lažji prehod k izvršitvam sklepov, ki se danes postavljajo na mednarodnih forumih glede vprašanja delovnega časa v industriji in obrti. Nujna rešitev tega vprašanja od strani kr. vlade in narodne skupščine bi prinesla pomirjenje v delavske vrste, ki danes z bojaznijo radi negotove prihodnjosti stoje na pragu zime.

Istočasno izkoristimo to priliko, da kr. vladi in narodni skupščini postavimo enodušno zahtevo našega delavstva:

da se pridruži prizadevanju upravnega sveta mednarodne organizacije dela v Ženevi, ter podpre skupno z vladami Francije, Nemčije in Italije željo delavstva po zakonski določitvi 40 urnega delovnega tedna, ki naj bo maksimalni delovni čas za delavstvo v vseh gospodarskih panogah.«

Ujedinjeni Radnički Sindikalni Savez Jugoslavije je pozval vse priključene organizacije, da sodelujejo pri tej akciji za skrajšanje delovnega časa, ki ga vodi mednarodni proletarijat vedno odločnejše.

Shodi se bodo vršili tudi **v dravski banovini** in pozivamo že danes vse delavstvo, da se teh shodov polnoštevilno udeleži.

Naprej! V akcijo! Za 40 urni delovni teden! Za zaposlitev brezposelnih! Za ukinjenje redukcij in brezplačnih dopustov!

Delavska zborovanja.

Akcija za 40urni tednik se po vsej Jugoslaviji odločno razvija. Strokovna komisija za Slovenijo je na svoji seji sklenila, da se naj vrše delavska zborovanja po vseh krajih v Sloveniji, kjer je organizirano delavstvo. Izdala bo posebne letake in okrožnice z navodili. Zborovanja naj bodo, kjer le mogoče, povsod dobro pripravljena in obiskana. Z zborovanj se bodo poslale resolucije na Narodno skupščino, na senat, na vlado, na bansko upravo in URSSJ v Beograd.

Tu priobčujemo projekt resolucije, ki bi naj bila sprejeta in odposlana, kakor zgoraj navedeno:

RESOLUCIJA.

Delavce, zbrane na delavskem zborovanju (sestanku, konferenci) navdaja z veliko skrbjo težka in dolgotrajna gospodarska kriza nezaposlenih celih množic delavstva, ki bedi kot trajen pojav nad delavstvom. Vedno in neprestano znižavanje delavskih mezd in poslabšanje delovnih pogojev, ustvarja neznosne življenjske razmere vsemu delovnemu ljudstvu. Skrb se pa še zaostruje s tem, ker sorazmerno z znižavanjem mezd raste draginja življenjskih potrebščin. Posebno nevzdržen postaja položaj z nesorazmerno draginjo stanovanj, ki so poleg tega še po veliki večini skrajno nezdrava. V to napeto ozračje se pa še od strani delodajalcev pojavljajo zahteve za revizijo delavske zakonodaje, kar praktično pomeni zahtevo po poslabšanju položaja delavstva. Med tem se pa itak položaj delavstva poslabšuje dan za dnem vsled brezposelnosti, ki bo še to zimo narasla.

Zbrani delavci konstatirajo te žalostne razmere in proti taki nesocialni in gospodarsko uničujoči tendenci predlagajo kraljevski vladi in Narodni skupščini svoje zahteve:

I. 1. DA NAŠA DRŽAVA RATIFICIRA IN IZVAJA KONVENCIJE MEDNARODNE ORGANIZACIJE DELA IN SICER:

a) O OSEMURNIKU:

b) O PREPOVEDI NOČNEGA DELA V PEKARNAH:

c) O DELOVNEM ČASU NAMEŠČENCEV;

d) O DELOVNEM ČASU V RUDNIKIH;

2. DA SE KRALJEVSKA VLADA PRIDRUŽI akciji vlad Francoske, Nemčije, Italije in drugih držav, ki podpirajo ZAHTEVE DELAVSTVA ZA MEDNARODNO UVEDBO 40 URNEGA TEDNIKA.

II. DA SE STROGO IZVRŠUJEJO ODREDBE ZAKONA O ZAŠČITI DELAVCEV GLEDE PREDPISANEGA MAKSIMALNEGA DELOVNEGA ČASA, ki se vsled nezadostne inšpekcije službe državnih organov teptajo na celi črti. S tem, DA SE NORMIRA DELOVNI ČAS NA ZAKONITI MAKSIMUM, se bo OMOGOČILO ZAPOSLITEV TISOČERIM DELAVCEM, istočasno pa se reši tisoče delavcev, ki propadajo vsled predolgega delovnega časa in vsled nizkih mezd.

III. SREDSTVA ZA PODPORO BREZPOSELNIM, ki jih prispevajo delavci in delodajalci preko Borze dela, so preveč neznatna in ne bodo to zimo niti v majhnem zadostovala. ZATO JE POTREBNO, DA SE V DRŽAVNI BUDŽET, KAKOR TUDI V BANSKE IN OBČINSKE BUDŽETE VNESEJO SREDSTVA ZA POMOČ BREZPOSELNEMU DELAVSTVU. Ta sredstva morajo biti vsaj v takšni višini, kakor so sredstva Borze dela in se naj dajo na razpolago Borzam dela, ki jih bodo delila po predpisih.

IV. Vsled nizkih delavskih mezd, ki so v letošnjem letu padle nominalno in realno, DELAVCI ODLOČNO ODKLANJAJO TENDENCIOZNE IN NEDOKAZANE TRDITVE, da so dajatve iz delavskega zavarovanja previsoke in odklanjajo vsako MISEL PO REVIZIJI ZAKONA O ZAVAROVANJU DELAVCEV IN ZAHTEVAJO, da se to ZAVAROVANJE RAZŠIRI TUDI NA PANOGO NEZAPOSLENOSTI IN STAROSTI.

Delavci opozarjajo, da delodajalci dolgujejo okrog 174 MILIJONOV DINARJEV DELAVSKEMU ZAVAROVANJU. In v tem dolgu je polovica prispevkov, ki so jih dali delavci in ki so se jim odtegnili od zaslužnih mezd. Na tem polju je treba poiskati ozdravitev za delavsko zavarovanje, a ne pri zmanjšanju že itak nizkih hranarin zbolelim delavcem in s skrajšavanjem pravic na zdravljenje.

Delavstvo opozarja naposled tudi na to, da se iz naše države vsako leto izvozi okrog ene do pol druge milijarde denarja v tuje države, ki predstavljajo kapitalistično žetev nad delavci naše države. Ta okolnost dokazuje, da bi revizija zakona o zavarovanju delavcev v smeri zmanjšanja delavskih pravic bila pravi zločin — kakor je v današnjih razmerah zločin zniževanje delavskih mezd.

V. Cene življenskim potrebščinam v mestnih trgovinah so v velikem nesorazmerju s cenami, ki jih dobiva poljedelec za svoje blago. One so pa poleg tega nesorazmerne z zmanjšanimi delavskimi mezdami. Še v večjem nesorazmerju z delavskimi mezdami so pa stanovanja.

Zato delavstvo zahteva:

1. Strogo uveljavljanje zakona proti špekulaciji in da se v inšpekcijsko službo kontrole cen določijo tudi zastopniki konzumentov preko zadrug in strokovnih organizacij.

2. Uveljavljanje zakona o kontroli konzumentov nad delovanjem kartelov.

3. Uveljavljanje zakona o gradbi malih, cenenih in zdravih delavskih stanovanj v velikih mestih.

4. Zakonito maksimiranje najemninskih cen in prepoved, da se brezposelnim ne sme odpovedati stanovanje.

5. Obvezo občin, da morajo skrbeti za stanovanje in kurjavo brezposelnim delavcem.

6. Da se zakon o zaščiti delavcev uveljavlja tudi za delavstvo v državnih podjetjih.

Izrekajoč vse te zahteve, jih zbrano delavstvo sporoča kraljevski vladi in narodni skupščini, da se te naše zahteve izvršijo. **Vse ostalo delavstvo pa pozivamo, da se organizira v svojih strokovnih organizacijah, ki so v sestavu »Ujedinjenega Radničkega Sindikalnega Saveza Jugoslavije« in da tako združeni na celi črti neprestano in složno delajo, da izvojujejo delavstvu, t. j. sebi boljše delovne pogoje v delavnicah in v človeški družbi.**

Kapitalizem je internacionalen — samo delavec bi ne smel biti internacionalen.

V sedanji dobi svetovne gospodarske krize se tuintam opaža internacionalno zbližanje kartelov. Poostritev internacionalnega konkurenčnega boja od časa do časa rahlja vezi internacionalnih kartelnih zvez. Poleg tega pa tudi taka kriza povzroča novo ustanavljanje ali utrditev starih. V prvem slučaju se hočejo producenti (kapitalisti) osvoboditi od diktiranih prodajnih cen, v drugem slučaju pa hočejo narediti konec naraščajoči produkciji. Opazovanja govore, da so se začeli internacionalni karteli zopet množiti. Nanovo se je ustanovil internacionalni sladkorni kartel, ker je Kuba, glavna producentinja sladkorja, odklonila nadaljnje članstvo v kartelu. Internacionalni karteli za kovine, ki niso iz železa, so se zadnja leta utrdili. Za petrolej se je — izvzemši Rusijo — dosegel internacionalni sporazum, da se omeji produkcija petroleja. V produkciji diamantov se je dosegel internacionalni sporazum, da se istotako produkcija omeji. Ugodno se razvijajo priprave za obnovitev kartela za umetno svilo in za internacionalni kartel železa. Da, celo internacionalni kartel premogokopov se misli ustanoviti.

Tako!... **A delavstvo? Ono naj ne bo internacionalno organizirano?**

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

Tarifne in druge akcije za izboljšanje delavskega položaja

(Referat na oblastni konferenci Splošne delavske zveze Jugoslavije v Ljubljani dne 2. oktobra 1932).

Kapitalistični gospodarski sistem je ustvaril mezdnega delavca, ki ne poseduje ničesar, razen svoje delovne sile. Delovno silo, svoje roke ali razum mora delavec prodajati, in je prav od izkupička te delovne sile odvisna njegova eksistenca. Višina mezde (zaslužka) pa igra v življenju delavca odločilno vlogo.

Za časa suženjstva so gospodarji sužnje prodajali in kupovali. Gospodar se je tedaj tudi brigal za njegovo prehrano, obleko, stanovanje itd. Sedanji družabni sistem pa je prinesel človeku nekako osebno svobodo, vendar pa delavec, če ne more prodati svoje delovne sile, lahko pri vsej tej »svobodi« in obilici bogastva, ki je okrog njega nakopičeno, umre, popolnoma svobodno od pomanjkanja in gladu..., in je prav na tej poti danes milijone in milijone brezposelnih delavcev.

Delavec je postal mezdni suženj.

Naravno je, da se je delavstvo začelo družiti in upostavljati organizacije, da skuša tem potom dati svojemu edinemu blagu »delu« tako ceno in vrednost, ki mu bo omogočila nakup vsega onega, kar potrebuje za svoje preživljanje in svoj obstoj. Treba pa se je družiti tudi radi tega, da se delovno silo zaščiti pred brezprimernim izkoriščanjem podjetniškega absolutizma.

Nastalo je delavsko gibanje; strokovne organizacije, ki so gospodarsko interesne zveze delavcev in nameščencev, se bojujejo že nad pol stoletja za izboljšanje delovnih razmer, za povzdigo materijalnega, socijalnega in kulturnega položaja delavstva. Težak je boj in le polagoma korak za korakom se napreduje. Boj bo dokončan še-le z dosego **gospodarske demokracije in kolektivnega gospodarstva.**

Popolnoma razumljivo je, da se podjetniki poslužujejo vse svoje moči in vseh sredstev, da se združevanje delavstva preprečuje in jih od organizacije odvrača, da tako lahko delovno silo čimmanj plačajo in čimbolj izkoriščajo, vlečejo iz tega čim večje dobičke in da ostanejo čimdalj absolutni posedniki vseh produktivnih sredstev.

Ko govorimo o tarifni (mezdni) strokovni politiki, naj omenimo nekaj bistveno važnih stvari. Kakor pri vsakem blagu, igra tudi pri nakupu in prodaji delovne sile važno vlogo ponudba in povpraševanje, gotovo tudi kakovost. Čimveč je blaga na trgu, tem manjša je njega vrednost, oziroma cena.

Prodaja delovne sile se mora vršiti organizirano. Le delavske strokovne organizacije bi jo smele prodajati in ji držati visoko ceno. Posameznik je ne bi smel prodajati nekontrolirano. Le na ta način bi bilo mogoče pri sedanji veliki ponudbi (brezposelnosti) držati delu primerno vrednost in ceno.

Borze dela, ki bi seveda morale biti pod vplivom strokovnih organizacij, bi iskale delovnih prilik, strokovne delavske organizacije pa bi delovno silo dobavile ter sklepale za delavstvo z lastniki podjetij **kolektivne pogodbe.** Tako bi morala biti prodaja delovne sile izvedena. Žal, smo pri nas še daleč od tega.

Rekel bo kdo: razpravljate o delavcu kakor o nekem navadnem blagu, ki ga je obilico na trgu na prodaj, **ne pomislite pa, da je delavec človek!** Da, sodrugi! Delavca-človeka smatra kapitalizem za navadno in celo manj vredno blago od navadnega stroja. Kako pozornost posveča stroju, kako delavcu? Prav je sodrugi, da se spomnimo svojega človečanstva, o, da bi se ga spomnil ves proletarijat. Tragika je ravno v tem, da se proletarijat tega ne zaveda, da sedanji družabni ustroj človeku-delavcu njegovega človečanstva ne priznava. Kaj, človečanstva, — niti skromne eksistence mu ne osigura!

•

Ko smo za uvod spregovorili nekaj načelnih in bistvenih smernic za izvajanje mezdne politike v splošnem, si oglejmo, pri kakšnih razmerah in pogojih se more pri nas voditi strokovna mezdna politika.

Naša država je agrarna. Industrija v razvoju. Pravega, izrazito industrijskega delavstva, torej mezdnega delavstva, ki je odvisen izključno od mezde, ni veliko, izvzemši nekaj v prav izrazito industrijskih centrih. Delavstvo s svojimi družinskimi člani tvori komaj šestino vsega prebivalstva v državi. Vsled splošne gospodarske krize tišči siromašna kmečka mladina v trumah v mesta in v industrijske kraje, kjer se ponuja za vsak, bilo še tako nizek zaslužek. Poleg teh še vsaki dan večje armade lačnih brezposelnih delavcev. Vse to dela silen pritisk na že itak mnogo prenizke mezde.

Mezdo pa tišči občutno navzdol tudi predolg delovni čas. Vkljub veliki brezposelnosti je še vedno **ogromno število podjetij, kjer se dela čez 8 in celo čez 10 ur na dan.**

V tekstilni industriji traja ponekod celo 10 do 12 ur dnevno. Tu se zaposluje mladoletno delavstvo pod 16. letom starosti za Din 8.— do 10.— na dan.

Glavno žalostno dejstvo pa je, da je delavstvo v pretežni večini neorganizirano. Od vsega zaposlenega delavstva je organiziranega okrog 20%.

Kako tedaj pri tem položaju izvesti uvodoma navedeno organizirano prodajo delovne sile? Pridemo zopet do že tolikokrat ponovljenega **»treba je delavstvo združiti v organizaciji, treba dvigniti organizacijsko moč, le tedaj bo mogoče voditi uspešno tarifno politiko, dvigniti delu ceno in sklepati kolektivne pogodbe«.**

In naš savez! Naša organizacija! Ali je, ali smo kaj delali? Smo! Herojsko smo se trudili, da s skromno organizacijsko močjo napravimo, dosežemo, rešimo kar je mogoče za vse delavstvo. Iz poročila sodr. tajnika smo čuli, kaj vse smo podvzemali in delali.

Ko vspričo tega položaja, ki otežkoča uspešno mezdno politiko, dobro organizirani podjetniki navaljujejo boj na itak nizke mezde, smo povsod, kjer imamo organizacije, le nekaj organiziranih članov, izvedli obrambeno akcije. Lahko konstatiramo, da smo povsod vsaj delno prekrižali nakane podjetnikov in rešili kar je bilo mogoče. Ako bi se dalo to izračunati kar smo z organizacijo za delavstvo rešili, bi to bile gotovo ogromne milijonske vsote. Žal pa so se vkljub vsemu našemu odporu plače znižale v zadnjih letih od 10 do 20%.

Ne bomo naštevali, kake so mezde v posameznih industrijah, rečemo le, da so mnogo prenizke. Najslabše so v tekstilni in gradbeni industriji za pomožne delavce. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani izkazuje, da je povprečna dnevna zavarovana mezda Din 24.—. Zavarovana dnevna mezda delavcev (moških) Din 28.—, ženskih pa Din 19.—.

Torej povprečni dnevni zaslužek 24 dinarjev! Ali na mesec (za 26 delovnih dni) 624 dinarjev!

Indeks stroškov za življenjske potrebščine pa izkazuje, da potrebuje odrasli moški delavec za obleko, prehrano in stanovanje minimalno Din 806.— na mesec. Če pomislimo, da je polovico delavstva poročenega, z več družinskimi člani in nimajo

Kapitalizem hrusta že samega sebe.

»Slovenec« v Ljubljani je prinesel pred kratkim iz Londona dopis, ki ga ponatiskujemo kot zgodovinsko resnico, kako kapitalizem hrusta že samega sebe. Ameriške petrolejske družbe se namreč združujejo. Standard Oil bo oskrbovala dve tretjini svetovnih potreb petroleja. Torej nekaka nova država, vsedrugačna od sedaj poznanih, kjer gospoduje veliki bog Mamon.

Iz sociološkega stališča je značilno, piše prerano umrli Murray Gilbert, da se velika kapitalistična podjetja tem bolj grupirajo, čim bolj postaja jasno, da prehajamo v dobo, ki smo jo nazvali »socialno stoletje«. Veliki mednarodni gospodarski trusti se očividno pripravljajo na boj in skušajo združiti v malem številu rok vodstvo svetovnega gospodarstva in — ker sledi logično — svetovne politike, da bodo čim lažje vodili obrambo za svoj obstanek.

Med največje, naravnost gigantične načrte, ki se pojavljajo zadnje dni in ki so v angleških trgovskih krogih vzbudili boječo pozornost, spada brez dvoma namen, da bi se v najkrajšem času združile štiri največje ameriške petrolejske družbe v eno samo podjetje ter tako nadvladale, v kolikor se tiče proizvajanja in razprodaje petroleja, nadpolovično vse ostale petrolejske skupine sveta. Kdor pozna vlogo, katero igra danes petrolej in njegovi polprodukti, kakor bencin, v svetovnem gospodarstvu, v vprašanju prometa in vojne obrambe, bo razumel, kaj pomeni možnost, da bi samo eno podjetje kontroliralo več kakor pa polovico petrolejskega trga, ter imelo možnost, da svojevoljno diktira cene, zapira trge posameznim državam in jih odpira drugim.

Ameriška petrolejska družba »Standard Oil Co« s sedežem v Newyorku je tekom zadnjih let pograbila že znatno število manjših družb, kakor »Vacuum Oil«, ter se na svetovnem trgu usidrala kot drugo največje svetovno podjetje takoj za angleško »Royal Dutch Co«. Vseh pa ni mogla absorbirati. Danes pa se že vršijo pogajanja za združitev še treh drugih močnejših petrolejskih družb, to so »Standard Oil of California«, »Standard Oil of New Yersey« ter »Standard Oil of Vhio in of Kentucky«.

Ako se pogajanja končajo uspešno, in do sedaj ni nobenega razloga za to, da bi se ne, potem bi novo podjetje predstavljalo ogromen akcijski kapital od dveh milijard 800 milijonov dolarjev, ali v jugoslovanski valuti okrog 120 milijard dinarjev! In če seštejemo lansko petrolejsko produkcijo vseh podjetij, ki bi se zlile v eno, bi skupni proizvod prekašal 200 milijonov sodov (okroglo 30 milijonov angleških ton), torej za celih 10 milijonov ton več, kakor znaša produkcija ogromnega angleškega koncerna »Royal Dutch«.

Z združitvijo bi si Američani ustanovili nepremagljiv gospodarski imperij, kajti oni bi rafinirali dve tretjini petroleja, ki ga rabi svetovni konzum. In to ne samo v Ameriki, ampak ta novi denarni kolos bi segel dol v Mehiko, v Venezuelo in na zapadno indijske otoke (Aruba). V Evropi bi padli pod nadoblast podjetja celokupna Nemčija in vse manjše države srednje Evrope, da ne govorimo o Sredozemlju. V Aziji si podjarmijo skoroda ves Kitaj, Japan in otočje med Azijo in Avstralijo. Ker imajo že dogovor s sovjetsko petrolejsko industrijo, bi zavladali še na tem velikanskem trgu. »Standard Oil« bi postala prva svetovna velesila.

Sicer obstoja v Ameriki zakon, ki prepoveduje trustiranje petrolejskih podjetij, toda ameriška vlada, ki bi se tako rada uveljavila kot prva svetovna velesila na mednarodnem polju, predobro ve, kakšno orodje — in poslušno orodje — bi dobila v roke, če se združitev posreči in če bodo agenti »Standard Oila« podpirali po svetu ambicije ameriškega imperializma na eni strani in ameriške borbe proti Evropi na drugi strani.

Zdelo se mi je važno, da opozorim na ta gigantičen poskus kapitalističnega zbiranja, ker je brez vsakega dvoma, da bo imelo najtežji in najusodepolnejši vpliv tudi na razvoj političnih dogodkov. Tako se bo zopet uresničil Lloyd Georgeov izrek na pariški mirovni konferenci: Konference so za galerijo, politiko pa delajo za kulisami petrolej, premog in železo. A. C.

Čitajte Jack Londonov roman »Železna peta« in videli boste, kako je Jack London v tem romanu vse to že napisal in prorokoval. Čitajte ga in se učite.

Moderna „kultura“.

»Kmetski list« od 12. oktobra 1932 je zapisal:

Znameniti nemški učenjak in pisatelj profesor Teodor Lessing piše v »Prager Tagblatt-u«.

V Nemčiji imajo družbo za proučevanje strupenih plinov, na katerih naj pomrje vse človeštvo. Ta družba je nedavno delala poskuse o učinku strupenih plinov na 2000 mačkah. O teh poskusih poroča strokovno glasilo družbe takole:

»Mačke so divje skakale po ograjenem prostoru, kakor da iščejo izhod. Iz oči in iz gobčkov se jim je neprestano cedilo. S tačicami so si zastonj poskušale očistiti oči. Živalice so svoje glavice molele kar so mogle visoko, kakor da so čutile, da v višini ni strupa (strupeni plini so težki in se »plazijo« pri tleh). Nato je »gospod profesor« pritisnil na gumb in velik ventilator se je pričel vrteti in razpihavati strupeni plin po vsem prostoru. Živali so odpirale gobčke kar so mogle na široko. Dihale so vedno bolj počasi, dokler ni druga za drugo poginila v silnih krčih.«

Profesor Lessing pripominja k temu poročilu: »Sedaj pa pomislimo, kaj se to pravi: tu rabijo 2000 mačk, da preizkušajo na njih učinek strupenega plina, s katerim hočejo v bodočnosti zastrupiti tudi »sovražnike«, torej **ljudi!** Take stvari bero »kulturni« Evropejci vsak dan v svojih časopisih, a nikogar ni, ki bi se oglasil in rekel: »Vse naše postave so bedarije in brez smisla, če za take blaznosti ni kazni! Vsi zločinci, ki se nahajajo v naših ječah, so nedolžni otroci v primeri s »profesorjem«, ki pritisne na gumb, da »študira« učinke zastrupitve na 2000 mačkah. Če napravim delavnico za izdelovanje ponarejenega denarja, me kaznujejo, neglede na to, ali spravim ponarejeni denar v obtok ali ne. Če kvarim mleko, me kaznujejo, ne glede na to, ali sem slabo mleko prodal ali ne. Dovolj je, da obstoji možnost, da komu škodujem. Če pa postavim svojo inteligenco v službo »nacionalnih« uničevalnih delavnic, in če delujem kot kemik, kot fizik itd. v podjetjih, ki bodo v kratkem uničila vse, kar je v naravi živega — no, potem se pa imenuje to moje delovanje »znanost« in to besedo še olepšajo z besedami: »moštvo«, »samozavest« in »narodni ponos...«

— — —

zato nikake doklade na zaslužek, kako le ti žive? Štiričlanska družina (mož, žena in dva otroka) potrebuje za prehrano, obleko in stanovanje mesečno minimalno Din 2023.—. (Po Indeksu Del. zbornice v Zagrebu za marec—junij 1932.). Navedene številke pomenijo eksistenčni minimum.

Kaj vidimo? Že pri delavcu samcu je povprečna plača za eno četrtino pod eksistenčnim minimumom, v drugem primeru, delavec s štiričlansko družino, pa stoji mesečni zaslužek Din 624.—, nasproti mesečnemu izdatku v znesku Din 2023.—.

Razumljivo je, da vsled tega postavljamo nujno zahtevo po uzakonitvi minimalne delavske plače, ki bo odgovarjala eksistenčnemu minimumu.

Omenimo naj še eno stvar, ki igra pri mezdni politiki važno vlogo. Borbe za sklenitev ali očuvanje kolektivnih pogodb zavzamejo mnogokrat precej ostre oblike, ki dovedejo včasih tudi do stavk. Gotovo je, da je stavka pri sedanji veliki brezposelnosti negotovo orožje in se je treba izogibati, vendar pa tudi stavke niso popolnoma izključene. Za te vrste borbe, kakor za uspešno izvajanje mezdnih akcij v splošnem so potrebna velika denarna sredstva. Žal, da ravno teh ni, ker nas podpiranje ogromnega števila brezposelnih članov popolnoma izčrpava. Treba je konstatirati, da tedaj, ko smo sestavljali pravilnike in sklepali višino prispevkov in podpor nismo niti izdaleka pričakovali, da nas bo kedaj zajela katastrofa tako velike brezposelnosti. Ni se tedaj čuditi, če smo finančno izčrpani, lahko smo le veseli, da smo vse te ogromne podpore zmogli.

Treba je vsekakor razmisliti, kako zbrati sredstva, ki bodo namenjena špecijalno za izvajanje mezdne politike in njenih akcij. Mogoča sta dva načina: 1. ali ukiniti podpiranje članstva? 2. ali upeljati posebni prispevek za akcijski fond? Oboje je težko izvesti, vendar se je za eno treba odločiti. Ukiniti podpore članstvu je gotovo skoro nemogoča stvar, zato nam torej preostaja le drugi način: upeljati poseben prispevek za akcijski fond, če hočemo uspešno voditi tarifno politiko in akcije za poboljšanje delavskega položaja.

•

O tarifni politiki in drugih naših akcijah bi se gotovo dalo še marsikaj povedati. Mislim pa, da sem glavne in bistvene stvari omenil.

Predložena resolucija se glasi:

»Konferenca delegatov vseh podružnic Splošne delavske zveze Jugoslavije v Sloveniji, vrseča se dne 2. oktobra 1932. v Ljubljani, sklene po zaslišanju referata o tarifnih in drugih akcijah za izboljšanje delavskega položaja sledečo

RESOLUCIJO:

1. Ker je za uspešno izvajanje tarifnih in drugih akcij za poboljšanje delavskega položaja potrebna velika in solidna organizacijska moč, je dolžnost vseh odborov podružnic Splošne delavske zveze Jugoslavije kakor vsega njenega članstva, da pokrenejo živo akcijo za povzdig članstva in organizacije.

2. Priporoča se uvedba enotnega posebnega prispevka za akcijski fond.

Konferenca dalje zahteva:

1. Upeljavo 6-urnega delavnika in ukinitev vsakega prekočasnega dela.

2. Prepoved zaposlevanja mladoletnega delavstva pod 17. letom starosti.

3. Popolno izvedbo brezposelnega zavarovanja in uvedbo zasilnih ter javnih del, kjer naj se zaposli brezposelno delavstvo.

4. Uzakonitev minimalne delavske plače, ki bo odgovarjala eksistenčnemu minimumu.

5. Izboljšanje in striktno izvajanje delavskih zaščitnih in socijalnih zakonov.«

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Kulturno delo jeseniškega delavstva.

Začetkom oktobra t. l. se je vršila na Jesenicah kulturna konferenca vseh tukajšnjih delavskih organizacij, ki so se je udeležili: dve »Svobodi« (Jesenice, Javornik), strokovna organizacija SMRJ, tri vodilne delavske zadruge (konzumna, denarna in splošna gospodarska zadruga »Delavski dom«) in Zveza delavskih žena in deklet. Otvoril in vodil jo je s. C. Kristan v imenu jeseniške »Svobode«, govorili so pa še ss. Jurij Jeram, Franc Škrlj, Joško Stražišar, zastopnik jav. »Svobode«, s. Zugwitzeva, Zugwitz, Žnidar Anton, Čelešnik in drugi. Sklepi so bili sledeči: Letošnjo zimsko sezono se bo vršila na Jesenicah večmesečna delavska šola, predvidoma ob nedeljah dopoldne. Med tednom se bo vršil praktični tečaj, ki bo obsegal v glavnem knjigovodstvo, korespondenco, računstvo in ev. še nemščino. Dalje se bodo skupno z Zvezo del. žena prirejala predavanja, predvidoma vsak torek. Vsak mesec naj bo vsaj ena mladinska akademija. Vršijo naj se redne dramatične predstave, katerih otvoritvena bo v kratkem, in sicer Delakova prireditev »Hlapca Jerneja«. Pevski odsek bo prirejal svoje prireditve ev. v zvezi z glasbenimi. Po možnosti naj se vršijo kdaj tudi prosvetni večeri. Šahovski, težko in lahkoatletski odseki naj si uredijo svoje delo po svoje. — Knjižnica je odprta vsak četrtek v »Delavskem domu« in si redno nabavlja nove knjige. Prav tako je odprta tudi knjižnica javorniške »Svobode« redno na Javorniku pri Konjiču v prostorih Splošne gospodarske in konzumne zadruge za Gorenjsko. Javorčani bodo tudi poskusili postaviti svoj oder in začeli z lastnimi dramatičnimi prireditvami. Pevski odsek deluje redno. Nedavno je imel pri Konjiču svoj koncert. Delavska šola se bo vršila morda tudi izmenoma: enkrat na Savi, drugič na Javorniku. Torej načrt je velik in dolžnost delavstva je zdaj, da mu pripomore k izvedbi. O podrobnostih zaradi šole itd. bo pa vse pravočasno objavljeno, ko bo odsek za to šolo, ki je bil na konferenci izvoljen, dovršil vse podrobne načrte

Za zaposlitev vsega delavstva KID.

Velik shod kovinarjev na Jesenicah.

V nedeljo, dne 2. oktobra t. l. se je vršil na Jesenicah velik javni shod delavstva KID, ki ga je sklicala tamošnja podružnica SMRJ. Obe dvorani Delavskega doma na Savi sta bili polni.

Shod je otvoril predsednik Saveza s. I. **Čelesnik,** ki je poročal o položaju. Trenutno je na cesti samo še 25 delavcev, ker jih je 150 dobilo zaposlitev pri zasilnih delih. Ker so pa morali podpisati reverz za štiritedensko zaposlitev, so lahko vsak čas spet na cesti. Zdaj je dobilo odpoved spet 63 delavcev z Dobrave, za katere se bo storilo vse, kar bo mogoče; vendar se je bati, da ne bo preveč uspeha. Te dni se bodo vrnili mladi, prej pri KID že zaposleni delavci od vojakov, prav tako oni, ki so se preko poletja preživljali na kmetih; in kader brezposelnih se bo pomnožil. SMRJ je zaradi tega predal KID vlogo, oz. predlog za razdelitev dela **na šest ur dnevno** in točno označil, v katerih obratih bi se 4 kratna izmena lahko vršila. V martinarni je to že dejstvo. Na ta predlog bi morala KID odgovoriti že do shoda, pa še ni. To se je storilo zaradi tega, ker je pač boljše, da delajo vsi delavci nekaj šihtov na mesec manj, kakor pa, da obstoja stalen kader brezposelnih, ki slabijo organizacijo, ki kvarijo delovne pogoje itd.

S. Čelesnik je poročal dalje tudi o vlogi zaradi ustanovitve posebne obrtno-nadaljevalne šole pri KID, kar je pa KID odklonila, češ, da že obstoja na Jesenicah. **Ta čin KID je zelo značilen, ker bi ravno KID, ki ima zaposlenih toliko tujih delavcev-»strokovnjakov«, katerim plačuje po več sto Din na dan, potrebovala, da si izšola lasten naraščaj strokovnjakov. (Saj je podjetje vendar nacionalno!)** (Predali bomo stvar jugoslovenski in velenarodni NSZ v album in nadaljnje argumente za očitke proti nam, internacionalistom. Op ur.)

Zatem je pa poročal o intervencijah glavni zaupnik s. Franc **Mohorič** ter točno navajal, kje bi se prav lahko zaposlili še nadaljnji delavci. Omenja tudi zgradbo nove valjarne za pločevino na Javorniku, za katero je KID spet zaprosila za zaposlitev tujih delavcev, medtem ko predlogu SMRJ, da bi se tam že zdaj šolali domači, noče ustreči.

K drugi točki dnevnega reda je poročal s. Jurij **Jeram,** ki je obširno orisal današnji gospodarski položaj na svetu, današnje stanje delavstva v okrilju obstoječih razmer, stanje delavskih socialnih ustanov v Jugoslaviji, naše razmerje do drugih strokovnih smeri, očrtal je današnjo nizko kupno moč delavstva in vse pojave, ki so v zvezi z njo ter brezposelnost v luči krize.

Ko je nato orisal zahteve po 40 urnem delavniku, ki so obenem seveda tudi zahteve jeseniškega delavstva, je zavrnil vse očitke narodnih velepatriotov, da smo mi manjši Jugoslovani kot oni. Ali mi nismo ozkosrčni, sebični, šovinistični Jugoslovani, marveč smo širokogrudni in miroljubni državljani, ki želimo zadovoljnega življenja Jugoslavije v zvezi in okvirju zadovoljnega sožitja narodov vsega sveta. In kdo je boljši državljan: mi ali oni?

Svoja obširna, tehtna in temeljita izvajanja je zaključil s. Jeram ob velikem odobravanju navzočih.

Za njim je govoril s. Cvetko **Kristan,** ki je v imenu krajevnih zadrug razložil navzočim, zakaj tako rastejo cene živil. Ne čudi se, da se delavske gospodinje razburjajo, ko vidijo, kako gredo najvažnejše življenjske potrebščine navzgor. Sladkor, ki je stal ob določitvi delavskih mezd pri KID v aprilu na debelo sipa za kg 12.95 Din, stane danes 14 Din; kocke, ki so stale 14.45 Din, stanejo danes 15.80 Din; mast, ki je stala aprila 12.75 Din — maja, junija celo 12.25 Din — stane danes 14.50 Din; moka 0, ki je stala 2.75 Din, stane 3.15 Din; riž Splendor Sublime, ki je stal 4.50 Din, stane 4.80 Din; kava pražena Rio, ki je stala 40 Din, stane 46.25 Din; vse to na debelo in za 1 kg. Napravil se bo indeks cen in ukrenilo, kar je treba. Pozval je tudi navzoče, da naj v polni meri izvedejo svoj aprilski sklep in naj se oklenejo svojih prav lepo uspevajočih lokalnih zadrug.

Pri raznoterostih sta ss. **Škerlj** F. in Cv. **Kristan** govorila o kulturnih vprašanjih. Pozvala sta navzoče, da naj se pridno udeležujejo delavske šole in praktičnih tečajev, ki se bodo vršili na Jesenicah, da naj obiskujejo predavanja, da naj obiskujejo vse druge kulturne prireditve, da obiskujejo knjižnico »Svobode«, naj naročijo knjige Cankarjeve družbe in »Kapital«. S. Čelesnik je pozval nato še k pristopu h kovinarski godbi.

Ob 12. uri dopoldne je s. Čelešnik zaključil lepo uspeli shod.

Smrt med delom v tovarni KID.

V noči od 5. na 6. oktobra t. l. je umrl med delom zadet od kapi varilec Matevž Lebar, uslužben v valjarni KID. Pokojni je bil star 55 let in je bil znan kot eden od najboljših delavcev. Povsem dobro razpoložen je nastopil ob 10. uri delo, okoli tretje ure zjutraj se je pa sesedel in umrl po nekaj minutah kot žrtev dela. Prav gotovo je nemalo sokriv te smrti moderni tempo dela, dalje pojačena intenziteta dela in skrajno izčrpanje vseh delavčevih fizičnih moči, ki jih je moderna racionalizacija začela izvajati nad delavcem. Človek bi morda mislil, da bodo izsledki moderne tehnike delavcu delo olajšali, ga pa faktično mnogotero otežijo oz. poostrijo. Namesto živih priganjačev preteklosti nastopajo zdaj priganjači-stroji: od tempa v delu preko tekočega traka in drugih njegovih izpopolnitev. In prva žrtev teh novotarij ni šele Lebar. Saj je značilno, da ta tempo ni dovolil niti minute pijetetnega molka strojev in transmisij, niti minute počitka njegovih tovarišev pri delu, ko je ležal v delavnici njih mrtvi tovariš in so ga potem nesli iz delavnice, v kateri je delal in umrl. Tako daleč je dovedel tempo-priganjač. Lebar je bil organiziran član našega SMRJ, dokler ni padel na bojišču dela. Simpatičnemu možu bodi ohranjen časten spomin!

Savez Metalskih Radnika Jugoslavije podružnica Jesenice.

Ženski shod. V četrtek, dne 13. t. m., ob 3. uri popoldne se je vršil v Delavskem domu na Savi javen ženski shod, ki ga je sklicala Zveza delavskih žen in deklet na Jesenicah. Obravnaval je vprašanje cenejše dobave premoga in drv za delavstvo KID in upokojence ter vprašanje upokojencev, zlasti onih staroupokojencev, katerim so vojna posojila požrla vse pokojnine in vse odtegljaje, ki so jih plačevali v pokojninski sklad Bratovskih skladnic v zlatih kronah. Shod je otvorila s. Zugwitzeva, poročala sta pa poleg nje še ss. Toman in Čelešnik za SMRJ. Vsi so obrazložili položaj; dalje način, kako bo najbolje mogoče ponovno doseči tiste ugodnosti, ki jih je delavstvo že imelo in kako bo mogoče doseči tudi zanaprej upoštevanje delavstva in njegove organizacije v isti meri kakor doslej. Prav tako so govorniki obrazložili situacije staroupokojencev in pojasnili, zakaj tudi pri teh pokojnine ne prihajajo več redno prvega v mesecu, in zakaj jih večina še danes ni dobila. Na shodu so gotove ženske, ki niso ne organizirane niti odgovorne komurkoli, delale velik kraval in zahtevale vse mogoče ukrepe, ki niso na mestu. Funkcionarjem ženske zveze, zlasti pa SMRJ, se je treba zahvaliti, da so obvarovali ženstvo, ki je razumljivo razburjeno zaradi bližajoče se zime in zaradi naraščajočih cen vseh življenskih potrebščin, pred nepremišljenimi koraki in dejanji, ki bi lahko več škodovali kakor pa koristili. Končno so bile na shodu sprejete dve resolucije na KID zaradi kuriva in upokojencev ter en poziv na Rudarsko glavarstvo v Ljubljani zaradi nakazovanja pokojnin staroupokojencem. Resolucije je nesla deputacija žena kar med zborovanjem na KID. Sicer je bil shod prav dobro obiskan in je uspel. Treba pa je pozvati vse žene in vse delavstvo KID: samo organizacija in spet organizacija bo mogla rešiti vsa ta vprašanja in zaradi tega vsi delavci in delavke v SMRJ in vse ženske v Zvezo delavskih žen in deklet. Le v slogi in organizaciji je moč!

RUDARJI.

Trboveljska premogokopna družba veseljači

Nenavaden je ta izraz, vendar to, kar se sedaj dogaja v revirjih trboveljske premogokopne družbe, se ne more drugače imenovati in povedati. S tujim imenom bi se reklo to orgije. Navadno poznamo orgije kot čezmerno veseljačenje, ki presega vse mere človeške dostojnosti, potenciran razmah sladostrastnih, pijanih odličnih gospodov in dam. Nekaj podobnega, samo v drugačni, dosedaj nevidni obliki se dogaja sedaj v revirjih Trboveljske premogokopne družbe.

Vsi listi, tudi ljubljanski meščanski dnevniki poročajo ta nenavaden pojav v človeški družbi, v kateri sicer oznanjajo

Delavski žepni koledar

za leto 1933.

Tudi letos izda Strokovna komisija za Slovenijo Delavski žepni koledar za leto 1933.

Izšel bo koncem tega meseca.

Kdor še ni sporočil, koliko izvodov naj mu pošljemo v razprodajo, naj stori takoj. Tiska se ga namreč samo omejeno število. Če zamudnikom ne bomo mogli ustreči, bodo sami krivi.

Koledar bo stal 10 Din. 9 Din se odračuna Strokovni komisiji, 1 Din ostane prodajalcu.

Uredništvo Del. žep. koledarja.

cerkve z zvonovi in besedo o nekakšni ljubezni do bližnjega.

T. P. D. je namreč te dni reducirala več delavcev, tako 20 po številu. In to po večini družinske očete, ki imajo večje deputate na premog. Poleg tega pa se znižuje zadnji čas tudi kvantum deputatnega premoga tistim, ki ga dobivajo zastonj ali po polovični ceni.

Torej... če se sedaj, ko vse kriči, da ni odjemalcev premoga, da so vsa skladišča polna, da premog celo razpada in se produkcija ustavlja, naenkrat odvzema, in to na zimo, delavcem-rudarjem premog, ko se tiste, ki so dolga leta žrtvovali T. P. D. svoje moči, reducira in hoče najeti mlajše, močnejše moči..., mora biti v vidu ali veliko naročilo, ki je zelo nujno, da se TPD boji, da ji bo zmanjkalo premoga... ali pa se, oprosti slovenska javnost, naravnost norca dela iz današnje krize in bede rudarjev in vseh, ki ne vlečejo dividend iz delnic T. P. D.

Kako drugače si razlagati tako postopanje, ni mogoče, razen, da so to najnovejše orgije nad rudarji in proletarijatom, ki umira v pomanjkanju in od lakote.

Položaj rudarjev je obupen.

Mislili smo, da se bo zaposlenost rudarjev vsaj sedaj na zimo nekoliko zboljšala, ali motili smo se. Običajni dvig zaposlenosti vsled višje porabe premoga v zimskih mesecih, je letos popolnoma izostal. Danes se v premogovnikih ravno tako praznuje po dva šihta tedensko, kakor spomladi. Samo, da se je sedaj stanje toliko poslabšalo, da se je na Dobrni v Trbovljah zopet reduciralo okrog 80, v Zagorju 20 in pri apnenicah v Zagorju 68 delavcev, medtem ko je rudnik Leše vsled izčrpanja premoga pred ustavitvijo. Izven tega se namerava rudnik Zagorje za nekaj časa popolnoma ustaviti vsled vpostave v pogon nove separacije.

Dolgotrajnost praznovanja šihtov in pa velika brezposelnost (zakaj večina rudarjev ima še po enega, ja celo do tri člane v družini brezposelne za preživljati) je privedla rudarsko delavstvo v tako grozno bedo, da si skoro hujše ni mogoče predstavljati. Zima je pred durmi. Niti možjedelavci si ne morejo nabaviti potrebnega obuvala in obleke. Ja, godijo se že slučaji, da mora družinski oče še tistih par šihtov zgubiti, zato ker nima čevljev za obuti. O nabavi obleke za otroke in žene sploh ni govora. Trgovci, obrtniki in drugi so kredit do skrajnosti omejili. Rudniški konzumi nosijo prvenstvo v tem. Možje, kateri so odvisni od rudniškega konzuma, morajo že dolgo lačni hoditi na šiht, kako stradajo potem šele družine.

Ja, grozno, grozno, kaj bo s tega. Strokovne organizacije, II. skupina, občine in prehranjevalni odbori se trudijo pomagati, ali kaj, ko njih sredstva z daleka ne zadostujejo. Iščejo in prosijo pomoči, ali povsod je vse izčrpano. Tisti pa, ki so milijone in milijone iz teh pridnih rok izčrpali, so pa daleč, daleč in ne slišijo glasu tistih, kateri so jim te milijone ustvarili.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

NA OBLASTNI KONFERENCI SPLOŠNE DEL. ZVEZE JUG. je bil izvoljen naslednji oblastni odbor in nadzorstvo:

Ožji odbor:

Isop Jakob, predsednik, podružnica Ljubljana;

Kerč Franc, podpredsednik, podružnica Kranj;

Jakomin Lovro, tajnik, podružnica Ljubljana;

Sluga Franc, blagajnik, podružnica Ljubljana;

Koman Janez, odbornik, podružnica Moste.

Širši odbor:

Kellner Alojzij, odbornik, podružnica Hrastnik;

Karner Edo, odbornik, podružnica Maribor;

Oset Franc, odbornik, podružnica Celje;

Pec Aleksander, odbornik, podružnica Ribnica na Pohorju.

Nadzorstvo:

Kern Jože, odbornik, podružnica Ljubljana;

Frantar Franc, odbornik, podružnica Moste;

Tomšič Ana, odbornica, podružnica Ljubljana.

ŽIVILCI.

Glas naših drugova u Splitu.

Godišnja skupština Pekarske zadruge s. o. j. u Splitu, održana 25. septembra o. g. pretresla je pitanje: da li je moguče zadovoljiti potrebe mušterija bez nočnog rada u pekarnicama? — pa je jednoglasno konstatovala, da je kvalitet proizvoda znatno bolji i da su mušterije zadovoljnije od kada je ukinut noćni rad u pekarnicama.

Zadruga je pretežno radnička ali ona je prvenstveno jedno **privredno preduzeće** i to najveće u Primorskoj banovini, (zapošljava 25 radnika) i ona u svemu radu mora štititi interese toga preduzeća. Prema tome, kada zadruga konstatuje, da se posao može dobro razvijati bez nočnog rada, onda je to mišljenje **privrednika.**

Poznato je, da splitska pijaca prima samo najbolju kvalitetu kruha, i da je sada u Splitu daleko bolji kruh nego i u jednom našem gradu.

A u Splitu se, kao i u cijeloj Primorskoj banovini, već 26 mjeseci ne radi po noći, nego samo po danu i to od 4 časa izjutra do 22 časa na večer, i još nije nikome palo na pamet, da bi zaželio povratak nočnoga rada. Naprotiv, to što mi konstatujemo, priznaju i **svi ostali obrtnici,** a sa njima i sva potrošačka publika. A nemojte, da mislite, da rade jedni radnici kroz cijelo vreme. Kod nas radnik radi 8 sati, a posle osam sati dodjejo drugi ili druga partija, koja opet radi osam sati.

Poreč poboljšanja kvaliteta kruha, zavodjenjem rada po danu postignuta je i daleko bolja higijenska sigurnost.

Izjutra u 4 sata radnici počnu rad i već u 6 sati izlazi na pijacu prvi kruh. U 7 sati prodaju se sve vrste kruha i peciva. Tako traja cijeli dan. U podne svjež kruh, na večer svjež kruh i izjutra svjež kruh.

Ko hoče odležan kruh, kupuje izjutra onaj, koji je radjen sinoč do 20 časa, ko hoče u podne odležan kruh, kupuje onaj, koji je radjen izjutra, a na večer onaj, koji je radjen do podne. Publika ima izbor svježeg, toplog i odležanog kruha. Taj slučaj iz prakse je dokaz u Splitu i Primorskoj banovini, da je moguče bez nočnog rada i da treba ukinuti noćni rad u cijeloj državi. A drugi razlozi osim bojazni, da publika neće imati kruha ili da će ga jesti vrućeg i ne postoje, pa da se pridnje ukidanje nočnog rada svuda. Mi smo ovim dokazali, da ni taj razlog ne postoji. A pored toga lako bi mogli dokazati, da je čistoća rada povečana i da je zdravje pekarskih radnika danas sasvim drugačije nego je bilo prije ukidanja nočnog rada. Zadruga smatra, da je dužna pripomoći državnim vlastima, da nadju u svim poslovima našega javnoga života pravo riješenje, pa je zbog toga odlučila, da kaže, kakovo je postignuto iskustvo za ukidanje nočnog rada. Na osnovu toga molimo i mi sa naše strane, da se u cijeloj Kraljevini čim prije pristupi ukidanju nočnog rada i zavodjenju rada po danu u pekarskim radnjama.

M. J.,
član pekarske zadruge u Splitu.

Živilci Slovenije.

Že dolgo vrsto let se trudimo in mučimo z nočnim delom in si prizadevamo z vsemi močmi, da odpravimo nočno delo v pekarnah, ali vendar dosedaj nismo dosegli ničesar in tudi nikakih uspehov nismo dosegli. Kljub temu, da smo pošiljali na vse strani prošnje in resolucije ter zahtevali, da gre deputacija na bansko upravo, nismo še do danes dosegli ničesar ter še vedno trpimo in se mučimo z nočnim delom v pekarnah. Vendar se pa čudimo, kako je mogoče, da se v drugih banovinah upošteva in priznava, da res ni potrebno nočno delo, in dobivamo zmiraj iz raznih krajev Jugoslavije poročila, da je nočno delo ukinjeno. A pri nas, v Sloveniji, pa tega ni mogoče storiti kljub temu, da se borimo z vso silo.

Ali mora po celi Jugoslaviji biti nočno delo odpravljeno poprej, kakor tukaj v Sloveniji? Saj je vendar Slovenija nekakšno središče kulturnega ognjišča in bi bil skrajni čas, da se nočno delo v pekarnah odpravi enkrat za vselej, ter da se da nekoliko več svobodnega življenja in razvedrila pekovskim pomočnikom.

Kajti dosedaj smo še vedno trpini in mučeniki, ki moramo delati noč in dan in nimamo nobenega pravega človeškega življenja, kakor ostali .

Sodrugi živilci!

Delajte vztrajno in z vso močjo v svojih strokovnih, razrednih organizacijah in povejte še onim, kateri še niso v strokovnih organizacijah in jim razložite, ker ne vedo ter tudi ne razumejo, v kakšnem neznosnem položaju se nahajamo mi pekovski pomočniki. Bansko upravo pa prosimo, da že uveljavi pravilnik o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov.

Ni pa čudno, da se večina pekovskih pomočnikov ne zaveda in ne vedo, kaj je kultura, saj mu sploh ni podana možnost, da bi znal, ker dela dan in noč, kakor najbolj trpinčena živina. Zatorej, sodrugi, vztrajajte s trdno voljo in zahtevajte povsod: Mizernega nočnega dela v pekarnah naj bo končno enkrat konec.

Ljubljanski pekovski pomočnik.

ZVEZA PRIVATNIH NAMEŠČENCEV.

Oblastna konferenca.

Na podlagi § 3. zvezinega pravilnika sklicujemo:

OBLASTNO KONFERENCO,

ki se bo vršila v nedeljo, dne 6. novembra t. l. v prostorih DELAVSKE ZBORNICE v Mariboru, Sodna ul. 9-II. s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora oblastne podzveze ter zastopnikov zveze v Pokojninskem zavodu in Delavski zbornici.

2. Obrtni zakon in trgovski nameščenci.

3. Delovni čas.

4. Volitev odbora oblastne podzveze.

5. Razno.

Pravico prisostvovanja na oblastni konferenci imajo glasom § 113. zvezinega pravilnika, člani oblastne podzveze, člani oblastnih strokovnih sekcij, člani centralne zvezine uprave in DELEGATI PODRUŽNIC.

Oblastno konferenco smo sklicali pred vsem radi tega, da se zavzame stališče napram akciji, katero vrše delodajalci proti določilom obrtnega zakona, ki se tičejo trgovskih in privatnih nameščencev.

Konferenco smo sklicali v Maribor zato, ker je za ta dan preskrbljena četrtinska vožnja. Potrebne izkaznice za četrtinsko vožnjo bomo preskrbeli takoj, ko nam podružnice javijo imena delegatov in gostov, ki se bodo udeležili konference.

Na to konferenco bodo z ozirom na 2. točko dnevnega reda povabljeni tudi pomočniški odbori, da pošljejo svoje zastopnike, kateri bodo imeli na konferenci posvetovalni glas.

Ker je ta konferenca izredne važnosti, se pozivajo vse podružnice in vplačilnice, da se iste po svojem zastopniku gotovo udeležijo.

Imena delegatov in eventuelne predloge je sporočiti najkasneje do 31. t. m.

ZVEZA PRIVATNIH NAMEŠČENCEV JUGOSLAVIJE

OBLASTNA PODZVEZA MARIBOR.

Kdor je poznal bivšega vojaka Šmida Franca, doma iz Selc nad Škofjo Loko, ki je bil v italijanskem ujetništvu v Tappa-Caldonazzo leta 1918 ali 1919 in bi vedel kaj o njem, naj se javi Oblastnemu odboru udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

MONOPOLCI.

Pregled vseh dohodkov in izdatkov centrale Saveza radnika-ca monopolskih podjetij in predelave papirja v Jugoslaviji za dobo od 1. junija do 30. septembra 1932.

Dohodki:

Saldo 31. maja 1932 Din 32.599.60

Čisti dohodek po obračunih:

podružnica Beograd	Din	8.859.95
» Zagreb	»	1.590.—
» Ljubljana	»	1.036.37
» Niš	»	497.—
» Bitolj	»	1.945.80
» Čačak	»	1.613.50
» Novi Sad	»	886.—
» Senj	»	3.261.—
Depozit iz 1929	»	5.532.—
Dolg od S. M. B. Beograd	»	1.000.—
Obresti za naložen denar	»	899.—
Razno	»	38.—
Skupaj	Din	59.758.22

Izdatki:

Potnina del. za kongres	Din	5.190.—
Honorar za delo v Savezu	»	736.—
Za agitacijo	»	700.—
Za tisk saveznih potrebščin	»	2.228.—
Za pisarniške potrebščine	»	1.844.—
Za poštnino	»	408.15
Za pisarniško opremo	»	740.—
Za najemnino	»	400.—
Za članarino v del. zadrugi	»	220.—
Razni izdatki	»	548.75
Pri del. zadr. na vl. knj. N. 28	»	31.000.—
Pri zadr. na 21. vl. knj. N. 108	»	4.200.—
Pri prvi zemlj. zadr. vl. knj.	»	5.807.—
Pri G. R. S. v Sarajevu	»	1.000.—
V blagajni gotovine	»	**3.736.82**
Skupaj	Din	59.758.22

Položaj delavstva, zaposlenega v monopolskih podjetjih v Srbiji.

(Iz »Izveštaja Radničke komore«, Beograd.)

(Nadaljevanje)

Pa tudi z drugimi stvarmi se ne da hvaliti. Tu se še vedno drži oni akordni sistem. Višina plače ni odvisna od »Pravilnika«, pač pa, koliko delavec napravi. Napravljen je pa tudi sistem »premije«, s katerimi so se delavci-delavke skušali med seboj, kdo več napravi. Gotovo je, da so nizke takse za te »premije« in drage življenske potrebščine v Beogradu nagnale delavstvo na tekmovanje med seboj, katero je napolnilo skladišča z izgotovljenim blagom, kar je zelo pripomoglo k redukciji delavstva. — Druga težkoča za to delavstvo so skoz in skoz nehigijensko urejene delavnice. To je iz zemlje in desk zbita lopa, v kateri se poleti delavstvo kuha od vročine, pozimi pa zmrzava od mraza. Odtod tudi izhaja večje obolenje delavstva, kot pa v državni markarnici.

Položaj delavstva državne markarnice v Beogradu.

Tudi ta delavnica je iz higijenskega ozira primerno urejena: suha, dovolj prostorna, solnčno osvetljena in vedno primerno čista. Ker se v oddelku za štetje znamk dela samo ročno delo, ni nevarnosti za delavstvo, da se ponesreči. Oddelek za tiskanje znamk — kjer se dela s stroji — je pa primerno zavarovan ter je ponesrečenje delavstva malenkostno.

Plače tega delavstva so pa veliko boljše, za to sta pa dva razloga: 1. to delavstvo ni hotelo sprejeti — ker je bilo celokupno organizirano — »Pravilnika« ter so mu ostale stare dnevnice (plačani prazniki, ni se jim odvzelo 10% itd.) in 2. ker so v tiskarskem oddelku sami tiskarji, kateri so pa zopet organizirani v svojem »Savezu Grafičarjev« in delajo po tarifi svojega Saveza.

Višina dnevnic teh delavcev in delavk je v oddelku za štetje znamk od 34—52 Din dnevno, a v oddelku za tiskanje po tarifi Saveza tiskarjev (preko 100—200 Din dnevno), kar je delo celokupnega organiziranega delavstva v enem »Savezu Grafičkih radnika-ca Jugoslavije«).

Da so si ohranili te svoje plače, jim je edinole pripomogla celokupna sindikalna organiziranost. Tiskarji so vsi do zadnjega v »Savezu Grafičara«, a delavci in delavke ostalih oddelkov zopet po večini vsi v »Savezu monopolcev«. Moč teh »Savezov« je bila tolikšna, da so raje dali prednost plačam, kot pa »stalnosti«, katera je bolj na papirju, in penziji, katero bo tobačno delavstvo šele dobilo — ker dosedaj prejema samo boro miloščino in je še penzija dosedaj samo obljuba.

Poleg spredaj navedenih podjetij spadajo pod Monopol še druga podjetja, katerih pa ne bomo naštevali, ker ne pridejo v poštev za nas ljubljanske delavce tobačne tovarne. Dovolj je rečeno s tem: da so slična delovnim pogojem tobačnih tovarn in skladiščem tobaka.

(Dalje prihodnjič.)

Razno.

Zlata protetika v zobnem ambulatoriju Okrožnega urada v Ljubljani.

Na številna vprašanja članov o cenah del v zlatu, ki jih izvršuje Okrožni urad v svojem zobnem ambulatoriju v Ljubljani in povračilu prevoznih stroškov, sporoča Okrožni urad, da stane zlata krona Din 200.—, vmesni zlati členi pa stanejo Din 240.—. Prevoznih stroškov v ambulatorij in nazaj domov pa Okrožni urad v smislu določil ne more povračati.

Kdor je poznal bivšega vojaka Šmida Franca, doma iz Selc nad Škofjo Loko, ki je bil v italijanskem ujetništvu v Tappa-Caldonazzo leta 1918 ali 1919, in bi vedel kaj o njem, naj se javi Oblastnemu odboru Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Izgube na zaslužku v Zedinjenih državah. Na delavskem dnevu je povedal predsednik amerikanske strokovne zveze V. Green v svojem govoru, da so amerikanski delavci in nameščenci zaradi nezaposlenosti v letu 1930 in 1931 izgubili na zaslužku 36.667 milijonov dolarjev (nad 2000 milijard dinarjev). Odkar so jele mezde polagoma padati, to je, od septembra 1929, so v celoti mezde padle za 59.8%, dočim so cene življenskim potrebščinam padle do danes le za 23.6%. Delavci so torej še enkrat toliko utrpeli na prejemkih, kakor so se znižale cene blagu.

A. ŽIBERT

trgovina s čevlji

nudi cenj. občinstvu svojo veliko izbiro domačih in inozemskih čevljev, lepih trpežnih športnih za dame, gospode in otroke, ter veliko izbiro najnovejših snežk in galoš, po zmernih, nizkih cenah

JOSIP OLUP, LJUBLJANA

trgovina z manufakturnim blagom, moško konfekcijo in drugimi potrebščinami

Velika izbira kamgarnov, sukna in hlačevine iz priznano najboljših angleških, čeških in domačih tovarn. Velika zaloga moških in deških oblek ter vsakovrstnega perila iz lastne tovarne **TRIGLAV**

Obleke in perilo se izdeluje tudi po meri

Trgovski prostori: **Ljubljana, Stari trg 2 na vogalu** in **Kolodvorska 8**

Moje načelo je:

Dobro blago in najnižje cene!

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.